

Om retten til opplæring i kvensk eller finsk

Denne informasjonen gjelder opplæring etter læreplanen i kvensk eller finsk som andrespråk ([KEF01-01](#)).

ARTIKKEL | SIST ENDRET: 12.09.2022

Retten til opplæring i kvensk eller finsk er regulert i [opplæringsloven §2-7](#) og i [forskrift til opplæringsloven](#).

Hva omfatter retten til opplæring i kvensk eller finsk?

Hvis minst tre elever med kvensk/norskfinsk bakgrunn ved en grunnskole i Troms og Finnmark krever det, har de rett til opplæring i kvensk eller finsk. Retten gjelder enten det er tre som velger ett av språkene, eller henholdsvis en og to elever som velger hvert sitt. Det er ikke krav om at elevene må gå på samme trinn, men de må gå på samme skole. En elev tar ikke med slik rettighet ved skolebytte. Retten gjelder bare så lenge det er tre elever igjen totalt. Retten til den enkelte elev gjelder opplæring i enten kvensk eller finsk, ikke begge deler, og gjelder for andrespråk. Bestemmelsen er fastsatt i opplæringsloven § 2-7. Det er ingen tilsvarende rett til opplæring i kvensk eller finsk i videregående opplæring, men skolen kan velge å tilby det.

Hva menes med kvensk/norskfinsk bakgrunn?

Dette er ikke presisert i regelverket, og det er ikke gitt noen kriterier for å definere slik bakgrunn. Det stilles derfor ikke krav om å dokumentere kvensk/norskfinsk bakgrunn for å få rett til opplæring.

Skal kommunen fatte enkeltvedtak?

Ja, kommunen skal fatte enkeltvedtak om rett til opplæring i kvensk eller finsk når minst tre elever med kvensk/norskfinsk bakgrunn ved grunnskoler i Troms og Finnmark krever det. Dette følger av

forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav b og opplæringsloven § 2-7. Statsforvalteren er klageinstans etter opplæringsloven § 15-2 første ledd. Det må komme frem av enkeltvedtaket hvilket språk eleven har rett til opplæring i.

Slik fatter du enkeltvedtak.

Kan andre kommuner tilby opplæring i kvensk eller finsk?

Retten til opplæring i kvensk eller finsk er begrenset til Troms og Finnmark. Det er imidlertid ingen ting i veien for at kommuner utenfor Troms og Finnmark kan tilby slik opplæring, selv om det ikke er noen rettighet for elevene. Det er heller ikke noe i veien for at skoler som gir kvensk- eller finskopplæring til elever som har rett til det, også gir tilsvarende opplæring til andre elever.

Kan fylkeskommuner tilby opplæring i kvensk eller finsk i videregående oppæring?

Retten til opplæring i kvensk eller finsk gjelder bare for grunnskolen, ikke videregående opplæring. Det er imidlertid ikke noe i veien for at videregående skoler kan tilby slik opplæring. Det er en egen læreplan i kvensk eller finsk som andrespråk. Opplæringen i kvensk eller finsk som andrespråk skal kombineres med opplæring i norsk etter ordinær læreplan, men elevene har rett til fritak fra opplæring og vurdering i skriftlig sidemål. Elever i studieforbereende utdanningsprogram som har kvensk eller finsk som andrespråk har minimum samme timetall som andre elever, men dersom de også har fremmedspråk vil de ha høyere timetall. Elever i yrkesfaglige utdanningsprogram som har kvensk eller finsk som andrespråk har noen få timer mer enn andre elever i utdanningsprogrammet.

Hva slags opplæring har elevene krav på?

Elevene har rett til å gå på sin nærscole. Dersom skolen ikke kan tilby opplæring i kvensk eller finsk av eget undervisningspersonale, har elevene rett til alternativ undervisning. Dette kan være for eksempel fjernundervisning, intensivundervisning eller særlige leirskoleopphold, eller en kombinasjon av disse. Kommunen skal utarbeide slike alternative opplæringstilbud i samarbeid med foreldrene. Dette fremgår av § 7-1 i forskrift til opplæringsloven.

Hvem kan undervise i kvensk eller finsk?

Alle som skal undervise i kvensk eller finsk må oppfylle de grunnleggende kravene for tilsetning i undervisningsstilling. Lærere som oppfyller kravene for tilsetning kan undervise på barnetrinnet uten å ha formell kompetanse i kvensk eller finsk. For ungdomstrinnet må lærere som er utdannet etter 1. januar

2014 ha 30 studiepoeng som er relevant for faget. Dette fremgår av §§ 14-1, 14-2 og 14-3 i forskrift til opplæringsloven.

Kan grunnskoler tilby kvensk eller finsk som fremmedspråk?

Det kan tilbys finsk som fremmedspråk til elever som ikke har det som andrespråk. Det kan derimot ikke tilbys kvensk som fremmedspråk.

Gis det karakter i faget?

Det gis én standpunkt karakter etter 10. trinn og etter Vg2 yrkesfaglige utdanningsprogram. Elever på Vg3 studieforberevende utdanningsprogram og Vg3 påbygging til generell studiekompetanse skal ha to standpunkt karakterer, én skriftlig og én muntlig

Kan elevene bytte mellom kvensk og finsk underveis i opplæringen?

Det er ikke noe i veien for et slikt bytte, dersom eleven ønsker det. Det vil da være det faget eleven hadde ved avslutningen av opplæringen som føres på vitnemålet. Dersom man bytter fag, bør det skje så tidlig at det er grunnlag for vurdering med karakter i faget. Faget føres på vitnemålet og teller med for inntak til videregående opplæring.

Kan det undervises på begge språk i samme gruppe?

De elevene som har rett til opplæring i kvensk eller finsk har krav på et visst timetall. Det vil derfor normalt ikke være hensiktsmessig med felles undervisning.

Hva medfører det at elever får opplæring i kvensk eller finsk som andrespråk?

Barnetrinnet

Elever på barnetrinnet som har kvensk eller finsk som andrespråk har flere timer totalt enn andre elever. Dette kan organiseres på ulike måter, enten ved at elevene har 190 tilleggstimer eller ved at kommunen omdisponerer timer innenfor regelverket (inntil 5 % av timene som er fastsatt i det enkelte fag).

Ungdomstrinnet

Elever som får opplæring etter læreplanen i kvensk eller finsk som andrespråk er unntatt fra kravet om opplæring i skriftlig sidemål. § 1-11 i forskrift til opplæringsloven omhandler dette fritaket, men er ennå ikke formelt oppdatert etter endringen av opplæringsloven §2-7. Så selv om ordlyden i § 1-11 i forskrift til opplæringsloven bare nevner finsk, må dette også gjelde for elever som har kvensk som andrespråk. De som blir trukket til eksamen i norsk skriftlig på 10. trinn skal derfor besvare oppgavene på hovedmålet begge eksamensdagene.

Elever som har opplæring etter læreplanen i kvensk eller finsk som andrespråk, kan søke om fritak fra kravet om opplæring i fremmedspråk eller fordypning på ungdomstrinnet. § 1-9 i forskrift til opplæringsloven omtaler dette fritaket, men er ennå ikke formelt oppdatert etter endringen av opplæringsloven §2-7. Så selv om bare finsk nevnes i ordlyden, må dette også gjelde for elever som har kvensk som andrespråk. I motsetning til bestemmelsen om skriftlig sidemål er dette fritaket ikke en ubetinget rettighet. Søknad stiles til skolen. De timene som frigjøres, brukes til norsk og/eller kvensk eller finsk. For de som får fritak avgjør kommunen organiseringen og fordelingen mellom norsk og kvensk eller finsk. Elever som får opplæring i fremmedspråk, kan velge et lavere timetall (minimum 190 timer mot ordinært 222 timer).

Videregående opplæring

Elever som har hatt kvensk eller finsk som andrespråk på ungdomstrinnet, men ikke fortsetter med det i videregående opplæring, skal ha opplæring i skriftlig sidemål, men kan søke om fritak fra vurdering.

Elever som ikke har hatt opplæring i fremmedspråk på ungdomstrinnet og velger studieforbredende utdanningsprogram i videregående må ha opplæring i fremmedspråk nivå I + II. Denne opplæringen går over tre år. Alternativet til slik opplæring er å avlegge muntlig og skriftlig privatisteksamen i fremmedspråk. Det tilbys for tiden privatisteksamen i finsk, men ikke i kvensk. Det er viktig at de som velger privatisteksamen i fremmedspråk i stedet for opplæring planlegger fagvalgene sine grundig, slik at de oppfyller vitnemålskravene.